

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

ФІЛОСОФІЯ

Розробник:

Помаз Юлія,

к. і. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтава 2022 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Філософія
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач: Помаз Юлія, к. і. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін. Контакти: ауд. 459, навчальний корпус № 4 e-mail: iuliia.pomaz@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/pomaz-yuliya-volodymyrivna</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність <i>Освітня програма</i>	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва ОПП Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Попередні умови для вивчення дисципліни	Цикл гуманітарних дисциплін.

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти знань з філософії як світогляду людини; визначення загального ставлення людини до світу в цілому; розуміння світоглядних, пізнавальних, ціннісних і соціальних проблем буття.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- висвітлення процесу становлення, розвитку і вирішення найзагальніших проблем людства протягом розвитку світової філософії, включаючи історію української філософської думки як невід'ємної складової духовної культури людства;
- оволодіння принципами діалектичного мислення здобувачами вищої освіти як універсального методу пізнавальної діяльності;
- розвиток логічного мислення у здобувачів вищої освіти, здатності самостійно аналізувати складні явища суспільного життя;
- формування вміння свідомо використовувати наукову методологію здобувачами вищої освіти в розв'язанні завдань професійної практики;
- формування гуманістичного потенціалу особистості, її високої духовності та загальної культури в умовах розбудови громадянського суспільства в незалежній Україні.

Компетентності:

загальні:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Програмні результати навчання:

ПРН 23. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо.

ПРН 24. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя

Програма та структура навчальної дисципліни
Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма навчання 204ТВППТ бд 2022				заочна форма навчання 204ТВППТ бз 2022			
	усього	серед них			усього	серед них		
		л	сем	с.р.		л	сем	с.р.
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	10	2	2	6	10	2	2	6
Тема 2. Стародавня філософія.	8	2	2	4	8	2	-	6
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	6	2	-	4	6	-	-	6
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	6	-	2	4	6	-	-	6
Тема 5. Німецька класична філософія.	8	2	2	4	6	-	-	6
Тема 6. Сучасна світова філософія.	4	-	-	4	6	-	-	6
Тема 7. Українська філософія.	8	2	2	4	6	-	-	6
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	8	-	2	6	6	-	-	6
Тема 9. Свідомість.	4	-	-	4	6	-	-	6
Тема 10. Філософія пізнання.	6	2	-	4	6	-	-	6
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	4	-	-	4	6	-	-	6
Тема 12. Філософська антропологія.	6	2	-	4	6	-	-	6
Тема 13. Соціальна філософія.	8	2	2	4	6	-	-	6
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	4	-	-	4	6	-	-	6
у т.ч. індивідуальні завдання	-	-	-	-	30	-	-	30
Усього годин	90	16	14	60	90	4	2	84

Оцінювання результатів навчання

**Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти
204ТВППТ бд 2022***

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Написання реферату	Виконання завдань самостійної роботи	
ПРН 23	14	12	10	14	50
ПРН 24	14	12	10	14	50
Разом	28	24	20	28	100

*для максимальної кількості балів

Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти 204ТВППТ бз 2022*

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Контрольна робота	
ПРН 23	10	15	25	50
ПРН 24	10	15	25	50
Разом	20	30	50	100

*для максимальної кількості балів

**Схема нарахування балів із навчальної дисципліни
для здобувачів вищої освіти 204ТВПШТ бд 2022**

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Написання реферату	Виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	4	12		2	6
Тема 2. Стародавня філософія.	4			2	6
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	-			2	2
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	4			2	6
Тема 5. Німецька класична філософія.	4			2	6
Тема 6. Сучасна світова філософія.	-			2	2
Тема 7. Українська філософія.	4			2	18
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	4			2	6
Тема 9. Свідомість.	-			2	2
Тема 10. Філософія пізнання.	-			2	2
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	-			2	2
Тема 12. Філософська антропологія.	-			2	2
Тема 13. Соціальна філософія.	4			2	18
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	-			2	2
Самостійна робота (написання реферату)			10 10	20	
Разом	28	24	20	28	100

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
для здобувачів вищої освіти 204ТВПШТ бз 2022**

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Контрольна робота	
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	20	30		50
Тема 2. Стародавня філософія.	-	-		-
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	-	-		-

Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	-	-		-
Тема 5. Німецька класична філософія.	-	-		-
Тема 6. Сучасна світова філософія.	-	-		-
Тема 7. Українська філософія.	-	-		-
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	-	-		-
Тема 9. Свідомість.	-	-		-
Тема 10. Філософія пізнання.	-	-		-
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	-	-		-
Тема 12. Філософська антропологія.	-	-		-
Тема 13. Соціальна філософія.	-	-		-
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	-	-		-
Індивідуальне завдання (контрольна робота)	-	-	50	50
Разом	20	30	50	100

**Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях
для здобувачів вищої освіти 204ТВППТ бд 2022, 204ТВППТ бз 2022***

Кількість балів	Критерії оцінювання
4 (16-20)*	здобувач вищої освіти (з.в.о.) ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови; ЗВО на високому рівні формує і відстоює власну світоглядну та громадську позицію, здатний до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
3 (11-15)*	ЗВО виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. ЗВО на достатньому рівні формує і відстоює власну світоглядну та громадську позицію, здатний до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
2 (6-10)*	ЗВО розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. ЗВО на задовільному рівні формує і відстоює власну світоглядну та громадську позицію, здатний до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
1 (1-5)*	ЗВО не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. ЗВО на низькому рівні формує і відстоює власну світоглядну та громадську позицію, здатний до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
0	ЗВО зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно. Не демонструє вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства

**Критерії та шкала оцінювання виконання тестів (за результатами самостійної роботи)
для здобувачів вищої освіти 204ТВППТ бд 2022, 204ТВППТ бз 2022***

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-12 (0-30)*	12 (30)* теоретичних питань; 1 бал – за кожну правильну відповідь. З.в.о. демонструє високий рівень володіння програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства

**Критерії та шкала оцінювання написання реферату
для здобувачів вищої освіти 204ТВППТ бд 2022**

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання. За матеріалами реферату підготовлена змістовна презентація. На високому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
9	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання. На достатньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
7-8	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано. На середньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
5-6	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді. На задовільному рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства

3-4	наявні істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок. З.В.О. на низькому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
1-2	тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми, фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства. З.в.о. не демонструє вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
0	реферативна робота не виконана

**Критерії та шкала оцінювання виконання завдань самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти 204ТВІПТ бд 2022**

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	З.в.о. демонструє навички самостійної роботи, всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, здійснює аналіз та робить висновки. На високому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
1	З.в.о. демонструє навички самостійної роботи, розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, здійснює аналіз та робить висновки. Проте, завдання самостійної роботи з теми виконані не повністю, або мають неточності, незначні помилки. На середньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
0	З.в.о. не демонструє навички самостійної роботи, на низькому рівні розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи та суспільства, неефективно використовує літературу. Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно. З.в.о. не демонструє вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства

**Критерії та шкала оцінювання виконання
контрольної роботи (для з.в.о. 204ТВППТ бз 2022)**

Кількість балів	Критерії оцінювання
41-50	контрольна робота містить відповіді на усі питання, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі; відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. З.в.о. на високому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
31-40	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу; З.в.о. виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. З.в.о. на достатньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
21-30	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки, та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. З.в.о. на середньому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
11-20	контрольна робота містить відповіді в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але відсутній висновок, наявні у незначній кількості фактичні помилки. З.в.о. на задовільному рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
1-10	контрольна робота містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу; відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. З.в.о. на низькому рівні володіє програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства
0	питання контрольної роботи не розкриті або висвітлені неправильно, з грубими помилками. З.в.о. не демонструє вміння формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, здатність до соціально відповідальної та свідомої діяльності, збереження та примноження досягнень і цінностей суспільства

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 90.

Кількість кредитів – 3.

Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він зобов'язаний відпрацювати його й виконати завдання згідно методичних рекомендацій до семінарських занять та самостійної роботи. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Списування під час виконання тестових завдань, контрольної роботи заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Є можливість опанування навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, перед опануванням даної навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Робоча програма навчальної дисципліни, анотація, презентації.

Рекомендовані джерела інформації**Основні**

1. Бичко І. та ін. Філософія. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 648 с.
2. Вступ до філософії / під редакцією Л. Нікітіна. К.: Центр навчальної літератури. 2020. 256 с.
3. Гринів О. Історія української філософії. Львів : Тріада плюс, 2015. 302 с.

4. Губерський Л. Філософія. Підручники для ВУЗів. Харків : Фоліо. 2018. 621 с.
5. Індійська філософія Підручники для ВУЗів / за ред. Т. Кононенко. Харків : Фоліо. 2019. 144 с.
6. Лозовий В. та ін. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. К.: Центр навчальної літератури. 2020. 1028 с.
7. Основи філософії. Навчальний посібник / Під редакцією Михайла Шмиголя. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 412 с.
8. Петрушенко В. Філософія. Львів : Львівська політехніка. 2019. 596с.
9. Рубанець О. Філософські проблеми наукового пізнання. Суми : Університетська книга. 2019. 229 с.

Допоміжні

1. Афанасенко В. Філософія: підруч. для вищої школи. 3.вид., перероб. та доп. Харків: Прапор, 2004. 735с.
2. Бардін, О.М., Владленова, І.В., Годзь, Н.Б. та інші. Практикум з філософії для студентів усіх спеціальностей і форм навчання. Х. : НТУ «ХП», 2010. 138 с.
3. Варвянський С.М. Методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно – модульною системою (Філософія, логіка, релігієзнавство). Полтава, 2007. 107 с.
4. Ільїн В. Філософія: Підручник. В 2-х ч. К.: Альтерпрес, 2002. Ч.1: Історія розвитку філософської думки. 2002. 463 с.
5. Пазенюк В. С. Філософія : навч. посібник. К. : Академвидав, 2008. 280 с.
6. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. К. : ЦУЛ, 2006. 624 с.
7. Помаз Ю. В. Особливості атеїстичної політики і стан об'єктів культового призначення в середині 1960-х – на початку 1970-х років в Україні. *Філософські обрії. Науково-теоретичний журнал Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України та Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*. Випуск 24. Київ-Полтава, 2010. С. 194 –208.
8. Помаз Ю. В. Форми та методи антирелігійної діяльності органів державної влади наприкінці 1950-х – у першій половині 1960-х рр. в Українській РСР. *Ідентичності та політичні інститути: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. Ф. В. Барановського, Л. О. Дудки*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. С. 103-107.
9. Сморгж Л. Філософія : Навчальний посібник. К. : Кондор, 2004. 414 с.
10. Філософія: підр. для студентів вищих закладів освіти / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, В. Г. Табачковський та ін. 2-ге вид., стереотип. К. : Либідь, 2002. 408 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Бібліотека ім. В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Електронна бібліотека Іхтіка. URL: <http://www.google.com/url?q=http%3A%2F%2Fihtik.lib.ru%2Findex.html&sa=D&szntz=1&usg=AOvVaw2NBVMozur615VGDPIOj6933>
3. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди Національної академії наук України. URL: <http://www.filosof.com.ua/>
4. Історія європейської філософії: становлення та розвиток (НБУВ) URL: <http://nbuv.gov.ua/node/283>
5. Український філософський фонд. URL: <http://www.google.com/url?q=http%3A%2F%2Fwww.philosophy.ua&sa=D&szntz=1&usg=AOvVaw1eG-YjLEQPWEVaWjMLWn6J>
6. Філософія і Релігієзнавство. URL: <http://tureligious.com.ua/>
7. Філософія без границ. ПлатонаНет. URL: <http://platona.net>
8. Філософські інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/info_ph.html
9. Філософська бібліотека НБУВ. Філософам - Інформаційні ресурси Інтернет. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ph/cgiirbis_64.exe